

1. Obiekt

Zespół folwarczny

2. Czas powstania
2 - połowa XIX w.
przełom XIX-XX w.

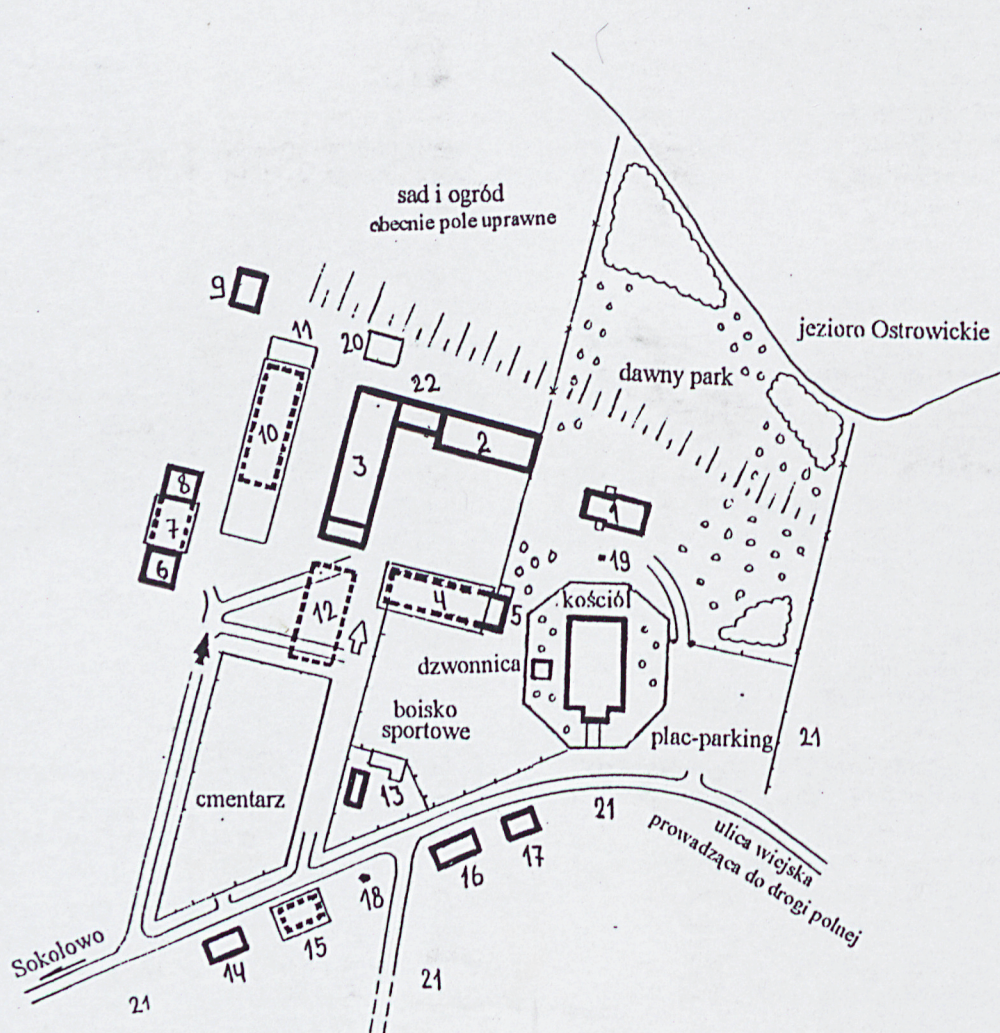
3. Miejscowość
OSTROWITE
PRYMASOWSKIE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

PLAN SYTUACYJNY

0 100

1. Plebania
2. Chlewnia, stajnia
3. Stodoła
4. Obora
5. Obora
6. Kuźnia
7. Wiata garażowa
8. Stelmacharnia
9. Magazyn - lodownia
10. Budynek inwentarski, obecnie obora
11. Rampa załadownicza
12. Stodoła
13. Dom mieszkalny, jednorodzinny (nr 28)
14. Dom mieszkalny, dwójak (nr 31)
15. Dom mieszkalny, dwójak, obecnie dom mieszkalny, jednorodzinny
16. Dom mieszkalny, czworak (nr 24)
17. Dom mieszkalny, organistówka (nr 23)
18. Figura sakralna
19. Figura sakralna
20. Hydrofornia
21. Gospodarstwa zagrodowe
22. Magazyn, garaże

4. Adres
Ostrowite Prymasowskie
62-425 Witkowo

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo wielkopolskie

powiat Gniezno

gmina Witkowo

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Ostrowite Kościelne, Ostrowite,
Ostrowite Primasowskie

7. Przynależność administracyjna przed 1.1.1999.
województwo konińskie

Właściciel i jego adres
Podwórze folwarczne -
Agencja Własności Rolnej Skarbu
Państwa w Poznaniu
ul.A. Fredry 12, 61-701 Poznań
Ziemia - Kura Arcybiskupia
ul.Łaskiego 9, 62-200 Gniezno
Domy mieszkalne - Urząd Gminy Witkowo
ul.Gnieźnieńska 1, 62-425 Witkowo

9. Użytkownik i jego adres
Budynki gospodarcze -
Przedsiębiorstwo Produkcji Rolnej
Handlu i Usług „KOS-POL” sp. z o.o.
Kolaczkowo, 62-425 Witkowo
Domy mieszkalne - zamieszkałe

10. Rejestr zabytków

Nr

data

W 1237 r. Władysław Odonicz nadał wieś Ostrowite Prymasowski Januszowi, kanclerzowi Fulkona, arcyb. gnieźn. W 1250 r. wieś została nadana kościołowi gnieźnieńskiemu. W 1397 r. rozgraniczono Ostrowite od Jerzykowa, wsi klasztoru trzemeszyńskiego. Kościół p.w. św. Marcina istniał zapewne w XIII w. W 1577 r. kanonik kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie, miejscowy pleban odnowił chylący się ku upadkowi kościół drewniany. W 1883 r. było w O. 31 dymów, 323 mieszkańców. W miejscowości wymienione były wówczas trzy folwarki, z których jeden znajdował się we wsi i należał do probostwa. Obejmował on obszar 154 ha. Dwa pozostałe folwarki oddalone były od wioski, w kierunku pd. Opisany folwark nie był wymieniony w księgach adresowych na przełomie XIX-XX w. W 1926 r. folwark Ostrowite Prymasowski należał do probostwa. Obszar obejmował 155 ha, w tym 110 ha ziemi uprawnej, 20 ha łąk i pastwisk, 1 ha nieużytków, 20 ha wody.

Po II wojnie część gospodarczą i ziemię znacjonalizowano. Powstało Państwowe Gospodarstwo Rolne. W latach 80-90. XX w. gospodarstwo należało do Kombinatu Kołaczkowo. Po 1990 r. gospodarstwo przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Domy mieszkalne sprzedano użytkownikom - pracownikom gospodarstwa. W końcu lat 90. XX w. ziemia powróciła na własność kościoła. Obecnie budynki gospodarcze dzierżawione są przez przedsiębiorstwo „KOS-POL” z Kołaczkowa.

Układ przestrzenny założenia został ukształtowany w 3-4 ćw. XIX w. Mapa archiwalna z 1884 r. pokazuje zespół składający się z kościoła, plebanii i parku położonych w części pn.-wsch., części gospodarczej z centralnym, prostokątnym podwórzem folwarcznym i budynkami gospodarczymi położonymi w części pn.-zach. oraz kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych usytuowanej po stronie pd. Kościół pochodzi z 3 ćw. XIX w. wieża z 1905 r. dzwonnica z 1-połowy XIX w. plebania z 3 ćw. XIX w.

c.d. zał. nr 1

Sytuacja - zespół folwarczny położony jest w odległości około 8 km w kierunku pn.-wsch. od Witkowa. Po stronie pn. w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się jezioro Ostrowickie. Pomiędzy budynkami i brzegiem jeziora teren posiada ukształtowanie pochyle. Teren zabudowany o ukształtowaniu nieznacznie zróżnicowanym.

Kompozycja - budynek kościoła, plebanii oraz obiekty gospodarcze i mieszkalne tworzyły jednolity układ przestrzenny. Zespół składa się z :
- plebani i parku znajdujących się w sąsiedztwie kościoła
- części gospodarczej
- kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych

Plebania i park - obejmuje fragment pn.-wch. założenia. Przy drodze wiejskiej po stronie pn. znajduje się kościół, w sąsiedztwie po stronie zach. plac, z którego prowadzi wjazd na teren plebani i parku. Kościół zbudowany w 3 ćw. XIX w. jednonawowy, przykryty dachem dwuspadowym, z centralnie umieszczoną wieżą na rzucie kwadratu, wtopioną częściowo w bryłę kościoła. Elewacje tynkowane, z otworami okiennymi zamkniętymi półkoliście. Po stronie zach. kościoła znajduje się wolnostojąca bryła drewnianej dzwonnicy. Kościół znajduje się na niewielkim wyniesieniu terenu. Obszar kościelny ograniczony jest parkanem, ułożonym na planie ośmioboku. Parkan od dołu kamienny, powyżej ceglany, rozczłonkowany filarami. **Plebania** - 1 pochodzi z przełomu XIX-XX w. Budynek o bryle parterowej, podpiwniczony, w kształcie wydłużonego prostopadłościanu, nakrytego wysokim dachem dwuspadowym. Do bryły głównej przylega po stronie zach. mniejszy budynek o podobnym kształcie bryły. Elewacje obiektów tynkowane. Po stronie pd. plebanii znajduje się plac, w części środkowej figura N.M.P. - 19. **Park** obejmuje teren sięgający do jeziora ostrowickiego. Położony jest na obszarze o znacznym pochyleniu w kierunku pn. W sąsiedztwie budynku plebanii znajduje się polana, dawniej był tam teren zadrzewiony. Po stronie wsch. rosną pojedyncze drzewa. W części pn. parku, na obszarze położonym najniżej znajduje się gęsty drzewostan. Występują tam: olchy, lipy, kasztany, dęby.

Część gospodarcza - obejmuje fragment pn.-zach. założenia. Otoczona jest od wsch. - kościołem i plebanią, od pn.-wsch. - parkiem, od pd. - cmentarzem i boiskiem sportowym, dalej kolonią mieszkalną robotników folwarcznych, od pn. i zach. - polami uprawnymi. Znajdują się tam obiekty dawne : chlewnia, stajnia - 2, stodoła - 3, obora - 5, kuźnia - 6, stelmacharnia - 8, magazyn - lodownia - 9, magazyn, garaże - 22. Obiekty dawne niezachowane : obora - 4, wiata garażowa - 7, budynek inwentarski - 10, stodoła - 12. Obiekty współczesne : wiata - 5, wiata garażowa - 7, obora - 10, rampa załadownicza - 11, hydrofornia - 20. Zachowała się część główna dawnej zabudowy znajdująca się przy prostokątnym podwórzem folwarcznym. Budynki usytuowane z trzech stron tworzą zabudowę zwartą, geometryczną. Przestrzeń podwórza po stronie wsch. w przeszłości otoczona była parkanem od terenu otaczającego budynek probostwa i kościoła. Obecnie w tym miejscu znajduje się współczesny płot. Wnętrze architektoniczne podwórza otwarte jest w części narożnej pd.-zach. gdzie znajduje się wjazd. W przeszłości wjazd usytuowany był pomiędzy cmentarzem i polaną, obecnie terenem boiska. Obiekty zlokalizowane przy podwórzem posiadają podobne bryły o kształcie prostokątnym, wydłużonym, nakryte są dachami dwuspadowymi. W zabudowie nie ma obiektów dominujących. Zaznacza się oś kompozycyjna przebiegająca w kierunku wsch.-zach. Obora - 4 zamykająca podwórze po stronie pd. zbudowana została współcześnie, w kształcie obiektu znajdującego się w tym miejscu wcześniej. Zachował się fragment dawnej obory - 5, usytuowany po stronie wsch. Teren podwórza ma ukształtowanie nieznacznie pochyle w kierunku pn. Po stronie zach. założenia, poza podwórzem znajdowały się dwa budynki gospodarcze - 10,12 o bryłach podobnych do w/w obiektów. Ułożone były one w osiach zwróconych w kierunku pn.-pd.

c.d. zał. nr 1

<p>14. Kubatura</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - plebania i park - 1,7 ha - część gospodarcza - 1,5 ha - kolonia mieszkalna robotników folwarcznych - 0,5 ha 	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Majątek ziemski, hodowla bydła, trzody chlewnej, uprawy polowe.</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Hodowla bydła domy zamieszkałe</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W latach 60. XX w. rozebrano większą część obory - 4, na dawnych fundamentach zbudowana została nowa obora. Wzniesiono wiatę garażową - 7. W miejscu domu mieszkalnego dwójaka zbudowany został dom mieszkalny, jednorodzinny - 15. W latach 70. XX w. rozebrano budynek inwentarski - 10, w tym miejscu powstała obora. Wykonano remonty domów mieszkalnych - 14,16 odnowiona została konstrukcja dachowa, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, założono nowe instalacje. Odbudowano fragment ścian nośnych w stodole - 3</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachowe i instalacje)</p> <p>Zespół w części gospodarczej zachował w ogólnym kształcie swój dawny układ kompozycyjny. Nie zachowała się dawna stodoła, usytuowana w przeszłości przy nieużytkowanym wjeździe na podwórze po stronie pd. W miejscu dwóch budynków gospodarczych - 4,10 powstały nowe podobne obiekty. Przestrzeń podwórza w przeszłości otwarta w kierunku wsch. na teren otaczający plebanie, obecnie oddzielona jest plotem. Zachowane obiekty gospodarcze posiadają w większości w dobrym stanie konstrukcję ścian, stropów, więźby i pokrycia dachowego. Park zachowany w dawnym kształcie, po stronie pd. polana, dawnej teren zadrzewiony.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Andrzej Pryszczewski 2000 r.
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Andrzej Pryszczewski 2000 r.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Andrzej Pryszczewski 2000 r.
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów MNR i PRS w Szreniawie

22. Bibliografia

- „Księga Adresowa Gospodarstw Rolnych woj. Poznańskiego”, Wielkopolska Izba Rolnicza w Poznaniu, 1926 r. s.456,457.
- B. Chlebowski - „Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i dawnych Ziem Słowiańskich” Warszawa, 1883 r. t.IV, s.721,722.
- Teresa Ruszczyńska, Aniela Ślawska - „Katalog Zabytków Sztuki w Polsce”, Woj. Poznańskie, Gniezno, t. V, zesz. 3, s. 79.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatura)

- Mapa archiwalna z 1884r. (ze zbiorów MNR i PRS w Szreniawie)
- Mapa współczesna

27. Załączniki

Liczba załączników - 6

1. Miejscowość Ostrowite Prymasowskie	2. Obiekt Zespół folwarczny	3. Zawartość Opis, mapy
--	--------------------------------	----------------------------

c.d. p. nr 13

Współcześnie w miejscu budynku inwentarskiego - 10 wzniesiony został nowy obiekt. W/w budynki otaczały podwórze gospodarcze. Po stronie zach. przestrzeń podwórza zamykały bryły obiektów - 6,7,8. Zachowały się obiekty - 6 i 8. Pomiędzy nimi w miejscu dawnej wiaty zbudowany został nowy obiekt. Trzy budynki tworzyły jedną bryłę, parterową, przykrytą niskim dachem dwuspadowym. Współczesny budynek posiada bryłę nie nawiązującą kształtem do dawnej zabudowy. Obecnie wjazd na teren założenia znajduje się w części pd.-zach. prowadzi do niego droga usytuowana po zach. stronie cmentarza. W/g relacji mieszkańców po stronie pn. obiektów gospodarczych znajdował się dawniej sad i ogród.

Chlewnia, stajnia - 2, z 2-3-ćw. XIX w.; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, w części z kamiennym cokołem, stropy z belek drewnianych, nagie, na podciągach i dwóch rzędach słupów drewnianych, więźba dachowa płatwiowo-kleszczowa, z dwiema ściankami stolcowymi. Budynek na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, w części wsch. budynku dach nieznacznie obniżony, pokrycie z płyty falistej. Po stronie pd. trzy niewielkie wystawki, nakryte daszkami jednospadowymi. Elewacje ceglane, od dołu kamienne, otwory okienne, drzwiowe i bramne - prostokątne, zamknięte lukami odcinkowymi. Stajnia znajdowała się dawnej po stronie zach. budynku.

Stodola - 3, z 2-3-ćw. XIX w.; obiekt o ścianach murowanych z ciosanych głazów kamiennych układanych w wątku cyklopowym, więźba dachowa współczesna, po stronie pd. strop z belek drewnianych, nagi, na podciągu dwuteowym i rzędzie kolumn stalowych. Budynek na planie prostokąta, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym płytami falistymi. Elewacje kamienne, trzy otwory bramne z dwóch stron zamknięte lukami odcinkowymi. Pionowe otwory szczelinowe oraz otwory bramne z narożami ceglanyimi. W części środkowej znajdowała się dawniej piwnica, współcześnie zasypana. We wnętrzu mur wspierają masywne skarpy wspornikowe.

Obora - 5, z przełomu XIX-XX w.; zachował się wsch. fragment dawnej obory (obejmującej niezachowany budynek 4) obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, szczyt z desek, stropy z belek drewnianych, nagie, na podciągach i dwóch rzędach słupów drewnianych. Budynek na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Elewacje tynkowane, otwory prostokątne.

Kuźnia - 6, z przełomu XIX-XX w. przebudowana prawdopodobnie w okresie międzywojennym; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, ściany w części dolnej z kamieni ciosanych, stropy z belek drewnianych, nagie. Budynek na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z niskim dachem dwuspadowym, krytym papą. Elewacje ceglane. We wnętrzu zachował się cokół pieca oraz dawna wiertarka.

Stelmacharnia - 8, o budowie i bryle analogicznej do w/w budynku.

Magazyn - lodownia - 9, z przełomu XIX-XX w.; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, sklepienie ceglane, odcinkowe. Budynek na planie prostokąta, z posadzką zagłębioną poniżej poziomu terenu, dach o wykroju odcinkowym. Elewacje tynkowane.

Kolonia mieszkalna robotników folwarcznych - znajduje się w pd. części założenia, przy drodze. Obiekty otoczone są od strony pd. wsch. i zach. - gospodarstwami zagrodowymi, od strony pn.-zach. znajduje się cmentarz. Zachowały się : dom mieszkalny, jednorodzinny - 13, dom mieszkalny, dwojak (nr 31) - 14, dom mieszkalny, czworak (nr 16) - 24, dom mieszkalny, organistówka (nr 23) - 17. W miejscu dawnego domu mieszkalnego, dwojaka - 15, zbudowano współcześnie dom mieszkalny, jednorodzinny. Cztery budynki znajdujące się po stronie pd.-wsch. drogi tworzą zabudowę geometryczną, liniową. Obiekty rozdziela droga prowadząca w kierunku pd. Przy skrzyżowaniu znajduje się figura Jezusa Chrystusa - 18. Budynek - 13 usytuowany jest po stronie pn.-zach. drogi głównej, przy dawnej głównej drodze dojazdowej prowadzącej do budynków gospodarczych. Po stronie zach. drogi, na skraju cmentarza znajduje się niski mur z ciosanych kamieni, nakryty pasem cegieł. Na mapie pochodzącej z 1884 r. zaznaczono budynek - 16 oraz dwa niezachowane budynki, usytuowane w sąsiedztwie kościoła. Prawdopodobnie pełniły one funkcję budynków mieszkalnych.

c.d. p. nr 13

Dom mieszkalny, jednorodzinny (nr 28) - 13, z przełomu XIX-XX w.; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej na kamiennej podmurówce, stropy z belek drewnianych, z podsufitką, więźba dachowa krokwiowo-jętkowa. Obiekt na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Elewacje tynkowane, otwory okienne przebudowane, prostokątne.

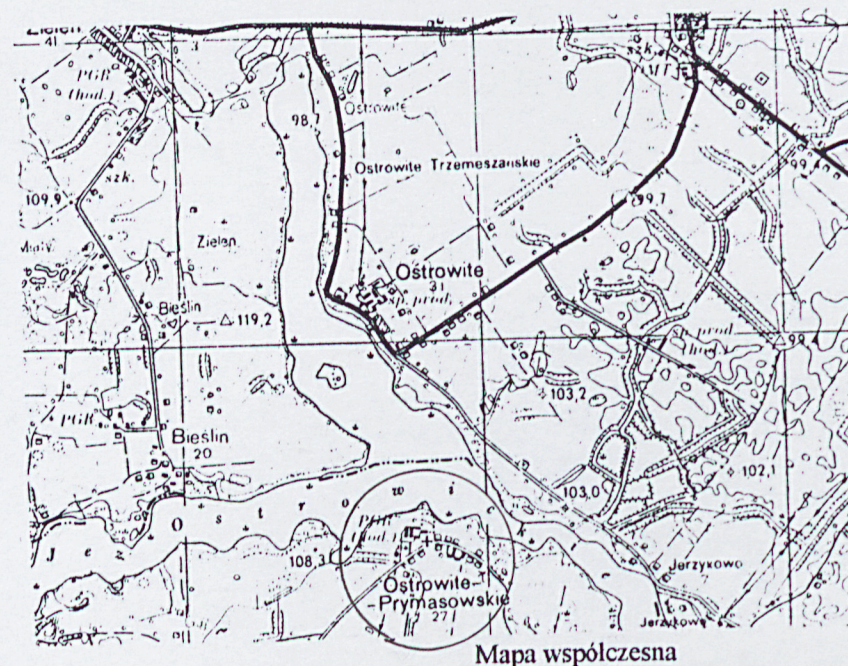
Dom mieszkalny, dwójak (nr 31) - 14, z początku XX w.; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, na podmurówce kamiennej, stropy z belek drewnianych, z podsufitką, więźba dachowa płatwiowo-kleszczowa, z dwiema ściankami stolcowymi. Obiekt na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Elewacje tynkowane, otwory prostokątne.

Dom mieszkalny, czworak (nr 24) - 16, z 2-3 ćw. XIX w.; obiekt o ścianach z muru pruskiego, z wypełnieniem cegłą ceramiczną, w części gliną i słomą, stropy z belek drewnianych, z podsufitką, więźba dachowa krokwiowo-jętkowa. W części środkowej znajdują się płatwie i podtrzymujące je cztery słupy. Obiekt na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym łupkiem. Na elewacjach widoczne słupy, rygle, zastrzały konstrukcji muru.

Dom mieszkalny, organistówka (nr 23) - 17, z początku XX w.; obiekt o ścianach murowanych z cegły ceramicznej, na podmurówce kamiennej, stropy z belek drewnianych, z podsufitką, więźba dachowa płatwiowo-kleszczowa, z dwiema ściankami stolcowymi. Obiekt na planie prostokąta, jednokondygnacyjny, z wysokim dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Elewacje tynkowane, otwory prostokątne.

c.d. p. nr 12

Budynki gospodarcze powstały w 2 połowie XIX w. w części przebudowane w okresie międzywojennym. Dom mieszkalny, czworak (na planie syt. nr 16) pochodzi z 3-4 ćw. XIX w. Pozostałe domy mieszkalne z początku XX w. Park z drzewostanem zachowanym w części pn. Nie zachował się dawny układ ścieżek. Na elewacjach nie ma datowania obiektów.

1. Miejscowość

Ostrowite Prymasowskie

2. Obiekt

Zespół folwarczny

3. Zawartość

Fotografie

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Miejscowość

Ostrowite Prymasowskie

2. Obiekt

Zespół folwarczny

3. Zawartość

Fotografie

9

10

11

12

13

14

15

16

1. Miejscowość

Ostrowite Prymasowskie

2. Obiekt

Zespół folwarczny

3. Zawartość

Fotografie

17

18

19

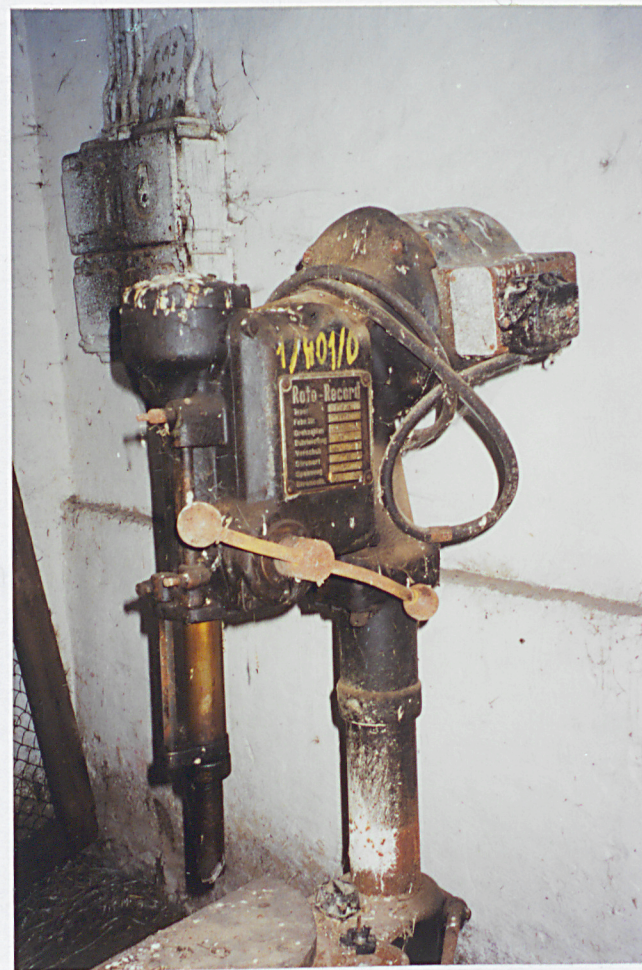
20

21

22

23

1. Miejscowość

Ostrowite Prymasowskie

2. Obiekt

Zespół folwarczny

3. Zawartość

Fotografie

24

25

26

27

28

29

30

31

1. Miejscowość

Ostrowite Prymasowskie

2. Obiekt

Zespół folwarczny

3. Zawartość

Fotografie

32

33

34

35

36

1. Kościół, widok od strony pd.-wsch.
2. Plebania - 1, widok od strony pd.-wsch.
3. Widok od strony wsch. z elew. pn. plebanii - 1 oraz chlewnią, stajnią - 2
4. Plebania - 1, elew. wsch.
5. Widok od strony zach. z kościołem, oborą - 4 i polaną
6. Widok od strony pn.-zach. z kościołem i fragmentem plebanii
7. Widok od strony pn.-zach. z kościołem i oborą - 4
8. Dawna obora - 4 oraz współczesna obora - 4, widok od strony pd.-wsch.
9. Widok od strony zach. z oborą - 4, szopą przy stodole - 3
10. Widok od strony pn.-zach. z stodołą - 3 i chlewnią, stajnią - 2
11. Chlewnia, stajnia - 2, elew. pd.
12. Chlewnia, stajnia - 2, elew. pd. część wsch.
13. Magazyn, garaż - 22. elew. pd.
14. Otwór okienny we wnętrzu chlewni, stajni - 2
15. Widok od strony wsch. z elew. pd. chlewni, stajni - 2 i plebanii - 1
16. Widok od strony wsch. z elew. pd. chlewni, stajni - 2 i stodoły - 3
17. Stodoła - 3, elew. wsch.
18. Stodoła - 3, elew. zach.
19. Fragment elew. wsch. stodoły z dawnym wejściem do piwnicy.
20. Widok w kierunku pn.-zach. na kuźnię - 6, wiatę - 7 i stelmacharnię - 8
21. Stelmacharnia - 8, elew. pn.
22. Fragment pieca w kuźni - 6
23. Dawna wiertarka w kuźni - 23

37

24. Magazyn, lodownia - 9, widok od pd.-wsch.
25. Magazyn, lodownia - 9, elew. pn.
26. Parkan po stronie wsch. cmentarza
27. Widok od. pd. na park, w głębi jezioro
28. Widok w kier. pn.-wsch. na teren dawnego sadu, obecnie pole uprawne, w głębi park.
29. Dom mieszkalny, dwójak - 14, widok od. pn.-zach.
30. Dom mieszkalny, czworak - 16, elew. pn.-zach.
31. Dom mieszkalny, czworak - 16, elew. pd.-zach.
32. Dom mieszkalny, czworak - 16, elew. pn.-wsch.
33. Dom mieszkalny, czworak - 16, elew. pd.-wsch.
34. Dom mieszkalny, jednorodzinny - 13, widok od pd.
35. Dom mieszkalny, jednorodzinny - 13, widok od pd.-zach.
36. Dom mieszkalny, organistówka - 17, widok od pd.-zach.
37. Figura sakralna